

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Redelycke Handelinghe Van Cornelius Hazart Priester der Societeyt Jesu

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1672

Aensprake Van den Autheur Tot De Ghereformeerde Ghemeente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71540)

AENSPRAKE

Van den Auteur

TOT DE

GHEREFORMEERDE GHEMEENTE

Alderlieffte Vrienden,

Ghyleden sult u/ huyten twyffel verwon-
deren / ende misschien oock niet konnet
ghelooven / datmen dese utwe twee Tee-
raers / hier vooren in het opschyft ghe-
melt / soo verre heeft kunnen brenghen / dat se
van selvs/ ghelyck als enen ootmoedighen boer-
bal sijn komen doen / om van my te versoeken
Peys ende Vrede: Want die hunne bozighē schyften
met aendacht ende sonder passie wilt insien / sal
moeten bekennen / datse eerst in 't veldt sijn ghe-
komen ghelyck brieschende Trecutwen / schier als
offe de heele Roomsche Kercke sonden verscheuten
en opfloeken: Den eenen/namelyck Arnoldus Mon-
tanus, quam ober vijf jaeren te voorschyn met een
Boeck die hy noemt de verradersche moorden des
Pauldoms, een opschyft / niet min vol byer ende
blamine/ als den heelen inhoud van den boeck sel-
de / den welcken hy begint met dese bloedige eer-
tijels: Heyloose honden, sonder waere Goet ende
schaeme, Paepsche Struyck-roovers, door Duyvels
beuls-werck verhart etc. soo noemt hy de Catholij-
ken in het gemeen: De Jesuiten in het besonder
soept hy up / hoo: godloose, Gods.lasteraers, Hoe-
teeders, overspeelders, verraders, heyligh-schenders,
A 2 Sodoj

Sodomiten, Coninx- en kinder- moorders etc. Jae self
 en spaert hy de dooden niet / die / volghens het
 gheimeen gheboelen van alle onse Dooz-ouderg/sa-
 lighlyck in den Heere gherust zyn : Want den H.
 Dominicus bereert hy met den ijdel van eenen
 bloedt hondt, ende vervloecten Munnick : de H. Ca-
 tharina van Senen, noemt hy rene Beulinne : van den
 H. Alanus, seyt hy dat hy de Moeder Godis hert
 beslapen etc. Mer dese / ende hondert dierghelike
 bloedighe schichten/ende noch meer met rene ober-
 loopende swarte galle ghe wapent / quam Arnolds
 Montanus ober vyf jaeren te belde. Den tweeden/
 te weten / den Autheur van den Roomschen Uyl-
 spiegel, is / hier op / dit loopende jaer / met een
 groote furie ende raserie ghevolght / blafende
 desghelijcx wyede dzenghementen teghen alle le-
 vende ende overleden Papisien : Hoe het ghemoot
 van desen krauy-bechter moet ghestelt sijn ghe-
 weest / geben sijne woorden te kennen : Hy verghe-
 lijckt onse Keligieuse Oydens hy Kerck-uylen, Raets-
 uylen, Steen-uylen, Boom-uylen, Grient uylen, Efel-oor-
 uylen, en Huybekens : hy roeptse upt booz moorders
 van siel ende lichaem etc. Hy schreeuwte tegen den H.
 Dominicus, dat hy een groot vereken, ende houten klac
 is ghetweest / teghen den H. Franciscus, dat hy een
 kleyn verstant, ende Comedian was : teghen den H.
 Ignatius, dat hy een Uylspiegel was / ende soo booz.
 Op dese mantere / sijn dese drie twee Leertact /
 beminde Vrienden, van het hoost tot de voeten ghe-
 waepent met lasteringhen / knerssende op hunne
 randen van gramshap / hebbende het ghemoot vol
 bloed-gierigheyt / om oorloghe te voeren teghen
 alle de Papisien ende hare Kercke / te belde ghe-
 komen.

Wie soude mi kunnen ghelooben dat dese twee
 felle Leetwen / sijn ghe worden als Lammeren /
 datse de waepenen daer hebben henen ghesuere /
 de saecke opgegeven / het hoost ghelept in den
 schoot / ende in / die hui niet ver schepden schaf-
 sen / wederstant hadde gedaen / sijn oormoedelijck
 ende

ende van selfs kommen berfoecken om Peps?
 Wie soude dit kunnen ghelooven / ten waer saec-
 ken dat het bleek niet de stucken? leest waer
 het leest-ghedrukt schrift van den Roomschen
 Uylspiegel, ofte immers van sijne Seconde / spre-
 kende uyt den naem van den Auteurs; leest / teg-
 geick / dit schrift / ghenoecht het overlyden van den
 Antwerpischen Uyl, ghedrukt t'Amsterdam, by den Ou-
 den Man op den Nieuwen dyck, doer sult ghy bevin-
 den PAG. 12. dat het waerachtigh is het ghene ick
 n segge: Want den Domine, ofte den Predikant /
 seght daer expresselijck: Voor mijn, ick schelde Pater
 Hazart quyt, ende soo hy swyght, ick kan swijghen:
 Soude men klaerder woorden kunnen ghebruyc-
 ken om peps te berfoecken / als dese? wat is dit /
 ick schelde P. Hazart quyt? is dat niet opentlijck ge-
 seft: ick schey'er uyt, ick trecke de handt van het
 werck? wat is dit boozders te seggen: swyght hy,
 ick kan nock swijgen? Is dit niet conditien offeren
 om den vrede te sluyten? Presenteert hy my niet
 met dese woorden booztaen te swygen, dat is de
 heele saecke te laten baren / op conditie dat ick
 maer en swijghe: hoe wilt ghy nu klaerder en
 blijck / beminde Vrienden, als de ryghen / ende klare
 woorden van uwen Predikant / om u t'oberuy-
 gen / dat hy van my / niet boozghehouden conditie /
 peps ende vrede berfoecht?

Wilst u dit noch meer bebesicht te hebben?
 siet dat boozscypde schriftje noch boozder in / name-
 lijk PAG. 21. daer sult ghy vinden een deel van
 mijn schrift / dat ick leest teghen hem hebbe in 't
 licht laten komen in: desen tytel: Vreughden-bedryf
 van 't Grauw, ende misnoegen van de Neus-wijse der
 Stadt Dordrecht, over het Pasquilleken van hunnen Pre-
 dikant, ghenome den Antwerpischen Uyl: Dit schrift
 verbat dyn-en-bijstigh sijkens papier: Wat doet
 uwen Domine? hy en kipt'er niet meer als seg sij-
 kens uyt / te weten / het Vreughden-bedryf van het
 Grauw, de andere seben-en-heertigh / die daer op
 volghen / verbattende het misnoeghen van de Neus-
 wylse.

wyse, late hy al stillekens haeren / sonder eens een
enckel syllabe ofte woordt daer van te reppen /
waer in ick my niet ghenoech en hebbe konnen
vermonderen / als ick verstaen hebbe / dat dese
uwer Gemeente den selven wegh ingaen / als ofse
soo blindt waren als Mollen / ende niet en kosten
sien in myn schyft / dat de Neus-wyse van Don meer
te segghen hebben als 't Grauw ? waer wilt dit he-
nen ? de saecke is klaer : Die seg eerste slykens
van myn schyft die Domine heeft laten stellen in
druck / waeren alken ghelyck een Voor-bericht,
ofte Voor-baene tot het werck dat'er volght / welck
precis achmael meerder is / als het ghene dat hy
opgebadt heeft : In dese leste deelkens worden
tot den gronde toe wederlepdt alle de argumenten
en redenen van uwen Domine, de welke hy tegen
my inghebrocht hadde in synen Antwerpschen Uyl.
Hier en sagh den goeden Man geenen dagh dwyl /
Hy boelde sijne krachten te swack booz die aen-
stooten met de welke hy aengherast wierdt / ergo
niet heter ghedaen als die slaghen ober het hooft
ghesien / den rugge ghekeert / ende ghetoont met
de daet selve / dat hy het veldt rupnde / ober
sulcx niet anders en wenschte als in Peps ende
Vrede te leben met my.

Bestest u dit noch al klaerder te sien ? Als hy
nu die swaere ende perijckeluse kausse / van sich
reghen my te verweiren / niet en had darben wa-
gen / geeft ebenwel booz het leste noch eenen slag /
ende hwer in den windt / want hy werpme daer in
den griet / eenen grooten hoop sechte Rym-dich-
ten die hy noemt Het Paepsch kraem etc. welck omte
hoozige disputen niet meer en racht als den hemel
de aerde : Wat heeft den Man hier mede booz ?
Wilt hy dat ick dese Rym-dichten, ofte Paepsch
kraem beantwoorde ? of niet ? wilt hy dat ickse be-
antwoorde ? soo wilt hy van dat ick affant doe
van onse eerste disputen / ende dat ick hem die-
sengaende soude laten leben in Vrede ; wilt hy
dat ickse niet en beantwoorde ? soo roept hy noch
dick

heel meer om PERS; want hy toont nietteer daedt dat hy niet alleen dan de eerste / maer voek van alle disputen / ende boozdere aentochten booztaen wilr gantschelijck affstant gedaen hebben. Dat is dit altemael anders / lieve Vrienden, als met woorden, ende met de daet selve, roepen om PERS; Hoozt ghy sijne woorden; hy seght dat hy my quyt scheldt; hy seght dat hy swyghen kan, indien ick maer en swyghie: Meemt ghy acht op de daet? hy en durst geen tantvreden aen mijne redentingen ende argumenten die sck hem in mijn Vreughden. bedrijs op de bozst hebbe ghestelt / hy schudse / sul-swijghens / van syne schonders; ende komt erghens van verre aenighstrecken met een Paepsch kracm, alleen om te slaen in den wint / ende te bechten tegen de locht / sonder my in het minste te raecken. Daer siet ghy dan booz de ooghen desen eersten sellen Vreuw / als een Lam / het hooft in den sehoot legghen van selfs / ende niet alle oormoedicheydt sich onderwerpen om den PERS te bekomen.

Dier min en heeft ghebaen Arnoldus Montanus: Desen / ghelijck hy een groot Rhetoricien is / heeft scter onlaux / een Rym-dicht / mede laten in druck komen / het welck hy noemt : Verfoeck-schrift vut Hollandt over ghesonden aen Cornelis Hazart Antweyrsche Jesu-wyd. Dit Rym-dicht heeft hy geplacke booz een scter boecyke van eenen Wilhem Steeflingh, ghenomt ontdeckte bedriegeren des Pausdoms; tot wat eynde heeft Montanus dit sijn Rym-dicht booz dit boozseyde boecyke ghestelt; hy self sal t ons segghen : Tot dien eynde / seyt hy / dat den Jesuwid dit boecyke bondelijck wederlegge : Dit is sijn verfoeck.

Wel hoe? komt my den goeden Montanus verfoerken dat sck een boecyke soude beantwoozden of wederleggen het ghene noch hem / noch my in't besonder en raecht; waer blyben dan de disputen die sck over dzy saeren met hem selve hebbe ghehad / een deel ober syne verradersche moorden des Pausdoms, een deel ober sijn Aenhangsel aen de vlucht

8
nyt Babel, een deel naderhant / ober syne ghesant-
schappen van Japan? Wat sal ick segghen? die laet
Montanus al teilehengē steken / ende om te toonen
dat men hem hier in soude met VREDE laten / al so
hy de machte niet en heeft om detsaerckere verbol-
ghen / soo komt hy nu van my hier verforcken /
dooz sijn Verfoeck-schrift, dat ick liever soude gaen
brechten ende disputeren teghen een ander / onder-
russchen dencht Montanus, sal ick in mijn eyghen
huys ruste ende PEYS hebben / terwyle ick den last
ghedronghen hebbe op de schoulers van eenen
derden. Beminde Vrienden, soo haest als ick dese
notmoedicheyt van uwe twee boozsepe de Leerars
hadde ghesien / ende die ghemoederen / de welke
terstont in den begiune soo onberisfelijck booz-
quamen / nu ghekoelt / ghetemt / ende ghebroten /
hier dooz / niet sonder reden / beweeght zijnde heb
ick datelijck ghedacht / dat'er in de heele werelt
niet wenschelijcker en is als den PEYS, ende dat
onsen Godt ghenen Godt van tweedzacht en is /
maer van VREDE, ober sulcx hebbe resolute ghe-
nomen met hun in onderlingen handel te treden /
om den VREDE te sluyten / aengesien datse my den
van selfs quamen opofferen. Doch / ghelijck an
de heele werelt bekeut is / daer en wort nogt PEYS
ghesloten sonder conditien : niemant dan en sal
my onghelijck geben / indten ick hier / ende den den
Authent van den Roomschen Uylspiegel, ende den
Arnoldus Montanus, eenighe conditien boozstille / die
redelijck sullen zijn / ende van yeder een / die on-
partijdelijck is / booz soodanigh sullen moeten ghe-
heurt worden.